

MONITOR CHINY W ONZ

„Monitor Chiny w ONZ” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktywnością chińskiej dyplomacji na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych ze szczególnym uwzględnieniem polityki na forum Zgromadzenia Ogólnego, Rady Bezpieczeństwa, Rady Gospodarczo-Społecznej oraz w Radzie Praw Człowieka.

DR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY W ONZ

WRZESIEŃ 2023

CHRL W OBRONIE INTERESÓW PAŃSTW AFRYKI

Dyplomaci ChRL związani z reprezentowaniem stanowiska Pekinu na Forum ONZ coraz częściej wnoszą o reformę Organizacji, która skutkowałaby stałym włączeniem przedstawiciela Afryki do prac Rady Bezpieczeństwa i innych wyspecjalizowanych agend ONZ. Wnioskowana reforma ONZ miałaby odzwierciedlać wzrost rosnącej roli ChRL na arenie międzynarodowej oraz – w ramach inkluzyjności Organizacji – uwzględnić regiony, gdzie sieć kontaktów i powiązań ChRL z państwami rozwijającymi się jest najsilniejsza.

I. AKTYWNOŚĆ CHRL NA FORUM ONZ

5 września: otwarta debata nt. metod pracy RB ONZ. Według Pekinu, RB ONZ powinna skupić się na swoim podstawowym mandacie, czyli utrzymaniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Wezwano również do zwiększenia inkluzyjności Rady oraz efektywności jej prac (zob. kom.).

14 września: wystąpienie Zhang Juna dot. postępów partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w dziedzinie pomocy humanitarnej. Zhang Jun zwrócił uwagę na konieczność poprawy globalnego zarządzania kryzysami humanitarnymi. Zgodnie z wypowiedzią ambasadora, Chiny jako jeden z największych darczyńców pomocy humanitarnej na świecie, wniosły cztery postulaty w tym zakresie (zob. kom.).

15 września: wyjaśnienie dotyczące sposobu głosowania dyplomacji ChRL ws. mandatu UNITAD. Ambasador Dai Bing wyraził zadowolenie rządu ChRL w kwestii przedłużenia mandatu zespołu śledczego ONZ ds. promowania odpowiedzialności za zbrodnie popełnione przez Da'isz/ISIL w Iraku. Ambasador podkreślił, iż Chiny będą zawsze na stanowisku, „iż suwerenność i przywództwo kraju przyjmującego powinny być szanowane, a RB ONZ powinna w pełni odpowiadać na za uzasadnione prośby i obawy Iraku”. Dai Bing wezwał społeczność międzynarodową do dalszego udzielania wsparcia na rzecz wyeliminowania terroru oraz postawienia terrorystów przed wymiarem sprawiedliwości.

II. SPRAWY DOTYCZĄCE CHRL W KONTEKŚCIE ONZ

1 września: spotkanie Xi Jinping - Patrice Talon. Podczas spotkania przewodniczącego Chin oraz prezydenta Beninu w Pekinie, oprócz kwestii związanych z nawiązaniem partnerstwa strategicznego, należy zwrócić szczególną uwagę na fakt koordynacji polityki Beninu z szeregiem chińskich inicjatyw, tj. BRI, GCI, GDI oraz GSI.

5 września: przewodniczący ChRL spotkał się z przewodniczącą Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (MKCK). Xi Jinping spotkał się z przewodniczącą Mirjaną Spoljaric Egger w Wielkiej Hali Ludowej w Pekinie. Xi Jinping przedstawił wizję i inicjatywy Chin dotyczące globalnego rozwoju, bezpieczeństwa, cywilizacji i zarządzania.

9 września: wypowiedź Li Qianga na pierwszej sesji szczytu G20 w New Delhi. W swoim przemówieniu zwrócił uwagę, że członkowie G20 powinni wziąć na siebie odpowiedzialność za pokój i globalny rozwój w obecnych warunkach. Zaproponował, aby członkowie G20 wzmocnili koordynację polityki makroekonomicznej i przede wszystkim promowali globalizację gospodarczą. Przedstawiciel ChRL wyraził zadowolenie z włączenia Unii Afrykańskiej do G20. Li Qiang polecił zwrócić szczególną uwagę wszystkim zainteresowanym stronom na zaproponowane przez ChRL inicjatywy globalne - GCI, GSI oraz GDI.

11 września: ChRL wniosło o zdjęcie kwestii syryjskiego programu z agendy Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA). Zgodnie z przekazem, „Chiny odnotowały, iż w sprawozdaniach wydawanych przez MAEA w ostatnich latach, nie uzyskano żadnych nowych informacji na ten temat (kwestii syryjskiego programu jądrowego) oraz nie poczyniono znaczących postępów w pracach”. W związku z powyższym Chiny nie uznały za istotne omawianie tej kwestii jako odrębnego tematu do debaty i popierają pozycję innych państw, aby nie włączać więcej tej kwestii do tematu posiedzeń MAEA.

14 września: spotkanie Li Qianga z Nicolásem Maduro Morosem. W czasie wizyty w Wenezueli premier Chin Li Qiang i prezydent Wenezueli Nicolás Maduro Moros uzgodnili wzmocnienie współpracy między ich krajami. Chiny i Wenezuela zobowiązały się do współpracy w takich dziedzinach, jak gospodarka, handel, nauka i technologia, rolnictwo, edukacja i kultura. Obie strony wyraziły również poparcie dla globalnych inicjatyw Chin - GDI, GSI oraz GCI.

15 września: spotkanie Xi Jinpinga z Hun Manetem w Pekinie. Xi Jinping podziękował szefowi kambodżańskiego rządu za przywiązanie do zasady jednych Chin i poparcie dla globalnych inicjatyw takich jak GDI, GSI, GCI oraz BRI. Przewodniczący ChRL podkreślił, że Chiny będą nadal wspierać Kambodżę w ochronie jej suwerenności, bezpieczeństwa i rozwoju, a także w promowaniu

budowy „społeczności chińsko-kambodżańskiej ze wspólną przyszłością”. Hun Manet powiedział, iż jego wizyta w Chinach miała na celu pokazanie, że Kambodża będzie kontynuować „żelazną przyjaźń” z Chinami i współpracować w różnych dziedzinach, takich jak przemysł, rolnictwo, inwestycje i wymiana kulturalna.

15 września: wystąpienie Li Xi na szczycie Grupy 77 - Chiny. Li podczas szczytu w Hawanie podkreślił, iż współpraca Globalnego Południa odgrywa coraz ważniejszą rolę w napędzaniu wzrostu krajów rozwijających się i podtrzymywaniu stałego globalnego wzrostu gospodarczego. Ostrzegł, iż w stosunkach międzynarodowych szerzy się unilateralizm i hegemonizm a niektóre kraje uciekają się do praktyk takich jak jednostronne sankcje, zakłócanie łańcuchów dostaw etc., co miałyby podważać uzasadnione prawa i interesy rozwojowe krajów rozwijających się. Li Xi wezwał członków Grupy 77, aby dopilnowali, by głos państw rozwijających był słyszalny w ramach ZO ONZ oraz aby punkty porządku obrad ONZ odpowiadały interesom rozwojowym krajów rozwijających się. Wezwano również do wywierania presji na kraje rozwinięte, aby wywiązywały się ze swoich zobowiązań w zakresie pomocy rozwojowej. Li Xi przedstawił wszystkim uczestnikom szczytu „wizję Xi Jinpinga w celu budowania społeczności ze wspólną przyszłością dla ludzkości” realizującą się za pomocą inicjatywy Pasa i Szlaku a także trzy inicjatywy globalne (GDI, GSI, GCI), które oferują „chińskie podejście do trwałego pokoju, większego rozwoju i ściślejszej współpracy na świecie a także stanowią ważną platformę pogłębiania współpracy Południe-Południe”.

19 września: Wang Yi spotkał się z Enkhbayarem Jadambą. Spotkanie szefa chińskiej dyplomacji z sekretarzem Rady Bezpieczeństwa Narodowego Mongolii przede wszystkim dotyczyło koordynacji prac w ramach „zbieżnych interesów” obu graniczących ze sobą państw, niemniej w kontekście ONZ na szczególną uwagę zasługuje zobowiązanie do „wspólnej budowy społeczności o wspólnej przyszłości dla ludzkości” i „koordynacji prac w ONZ, zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych”.

20 września: spotkanie Wang Yi - Władimir Putin. W kontekście ONZ, najważniejsze ustalenia szefa resortu dyplomacji ChRL z prezydentem Rosji dotyczyły „walki z hegemonizmem jako stali członkowie RB ONZ” a także „ochrona uzasadnionych praw i interesów a także podjęcie nowych wysiłków na rzecz promowania sprawiedliwego porządku międzynarodowego”.

20 września: oświadczenie Wang Yi podczas 13. ministerialnego posiedzenia plenarnego Światowego Forum Zwalczenia Terroryzmu. Szef

MSZ ChRL oprócz promocji GSI, skupił się na omówieniu wizji wspólnego, kompleksowego i trwałego bezpieczeństwa opartego na współpracy. W tym kontekście podkreślił, iż cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych powinny być traktowane jako podstawowe wytyczne. Zaznaczył również, iż kraje muszą chronić i praktykować „prawdziwy multilateralizm” oraz szczerze podtrzymywać i wzmacniać centralną rolę ONZ w koordynowaniu międzynarodowych wysiłków antyterrorystycznych. Wezwano do wsparcia pełnego wdrożenia rezolucji antyterrorystycznych Zgromadzenia Ogólnego ONZ i Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz Globalnej Strategii Antyterrorystycznej ONZ i współpracy w celu „ukrócenia” wszystkich organizacji terrorystycznych i osób wymienionych przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Wang Yi podkreślił również znaczenie koordynacji prac pomiędzy ONZ, BRICS i SOW.

22 września: wspólne oświadczenie Zhang Juna w imieniu Grupy Przyjaciół

GDI. Jak podkreślił Zhang Jun, oświadczenie wygłoszone przez ambasadora ChRL w ONZ zostało wygłoszone w imieniu 72. członków „Grupy Przyjaciół Globalnej Inicjatywy Rozwoju”. W pierwszej części oświadczenia zawarto informacje, iż liczne kryzysy (jak pandemia COVID-19 czy zmiany klimatu) spowolniły implementację celów zrównoważonego rozwoju (SGD), toteż wezwano do „nadania nowego impulsu Agendzie 2030”. Ponadto wskazano, iż kraje rozwinięte nie honorują swoich zobowiązań w zakresie oficjalnej pomocy rozwojowej i nie zapewniają krajom rozwijającym się odpowiedniego wsparcia finansowego oraz technologicznego. Kraje rozwijające się powinny natomiast zacieśnić wymianę między sobą, w ramach współpracy Południe-Południe. Wspólne oświadczenie stanowiło również o konieczności reformy międzynarodowej architektury finansowej (uwzględnienie głosu państw rozwijających się w ramach Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego) oraz koordynacji makroekonomicznej (m.in. poprzez stosowanie jednostronnych sankcji i protekcyjizmu gospodarczego), która w obecnym kształcie w pewnych elementach miała być niezgodna z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Grupa podkreśliła centralną rolę ONZ w globalnej współpracy i zachęciła do rozwoju systemu Organizacji w celu „poprawy skuteczności” a w szczególności do wsparcia krajów rozwijających się (wskazano państwa wyspiarskie i kraje afrykańskie). Ostatnią częścią wspólnego oświadczenia stanowiła laudacja Globalnej Inicjatywy Rozwoju i skorelowania jej rozwoju z celami Agendy 2030. Wskazano, iż w tym celu Chiny zainicjowały Fundusz Globalnego Rozwoju i Współpracy Południe-Południe w wysokości 4 mld USD, a w dodatku chińskie instytucje finansowe otworzą specjalny fundusz w wysokości 10 mld USD przeznaczony na wdrożenie w życie celów GDI.

22 września: wypowiedź Han Zhenga podczas debaty generalnej 78. Sesji

ZO ONZ. Oświadczenie wiceprezydenta ChRL wygłoszone podczas ZO ONZ zostało zatytułowane „Zbuduj społeczność ze wspólną przyszłością dla ludzkości i zapewnij lepszą przyszłość dla świata”. Zgodnie z praktyką chińskiej dyplomacji na forum ONZ, przemówienie składało się wylistowanych zalecanych działań. Według dyplomacji ChRL, ONZ powinna stać na straży równości i sprawiedliwości oraz chronić pokój i bezpieczeństwo. W tym obszarze wskazano na potrzebę poszanowania suwerenności i integralności terytorialnej, sprzeciwieniu się hegemonizmowi, polityce siły, unilateralizmowi oraz „zimnowojennej mentalności”. Po drugie, chińska dyplomacja podniosła temat dążenia do obopólnych korzyści i rozwoju dla wszystkich. W tym kontekście promowano inicjatywę Pasa i Szlaku jako część realizacji Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 oraz skupiono się na realizacji porozumienia paryskiego. Po trzecie, wezwano do rozwoju ludzkiej cywilizacji i zwiększeniu otwartości i inkluzywności. W tym kontekście argumentowo, iż „najwyższym prawem człowieka” jest zapewnienie ludziom „dobrego życia”. Wobec powyższego wezwano do promocji chińskiego rozumienia praw człowieka poprzez dialog i współpracę oraz sprzeciwieniu się ich upolitycznieniu i podwójnym standardom a „w szczególności wykorzystywaniu praw człowieka i demokracji jako narzędzia politycznego do ingerowania w sprawy wewnętrzne państw trzecich”. Po czwarte, Han Zheng przekazał intencję ChRL pozostania wiernym multilateralizmowi oraz potrzebę poprawy globalnego zarządzania. W tym aspekcie podkreślono centralną pozycję ONZ oraz wezwano do reform w dziedzinach pokoju i bezpieczeństwa, gospodarki, finansów i handlu a także zwiększenia głosu krajów rozwijających się. Han Zheng przedstawił również cztery „zobowiązania Chin”, które dotyczyły: zaangażowania w szersze otwarcie się na świat; zaangażowania w niezależną politykę zagraniczną; zaangażowania w ochronę swojej suwerenności i integralności terytorialnej oraz zobowiązanie do pozostania „członkiem wielkiej rodziny krajów rozwijających się”.

22 września: spotkanie Xi Jinpinga z Baszarem al-Assadem. Podczas spotkania przewodniczącego ChRL z prezydentem Syrii w Hangzhou, obie strony zobowiązały się do współpracy w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku oraz szeregu globalnych inicjatyw ChRL (GSI, GDI, GCI). Xi Jinping wskazał również, iż Syria była jednym z pierwszych krajów arabskich, które nawiązały stosunki dyplomatyczne z ChRL i jednym ze współsponsorów rezolucji ZO ONZ, która „przywróciła nowym Chinom legalne miejsce w ONZ”.

KOMENTARZ

1. Podczas wystąpienia Zhang Juna dot. postępów partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w dziedzinie pomocy humanitarnej, dyplomacja ChRL przedstawiła zalety wprowadzenia globalnych inicjatyw (BRI, GCI, GSI, GDI) w państwach borykających się z kryzysami humanitarnymi. W szerokim kontekście, Zhang Jun zwrócił uwagę na konieczność poprawy globalnego zarządzania kryzysami humanitarnymi. Zgodnie z wypowiedzią ambasadora, Chiny jako jeden z największych darczyńców pomocy humanitarnej na świecie, wniosły cztery postulaty w tym zakresie. Po pierwsze wezwano do zwiększenia inwestycji w pomoc humanitarną. Ambasador podkreślił, iż obecnie społeczność międzynarodowa stanęła przed bezprecedensowymi trudnościami i wyzwaniem. Wobec powyższego, wezwano społeczność międzynarodową do zwiększenia finansowania pomocy humanitarnej. Po drugie, wezwano do poszanowania podstawowych zasad humanitarnych. Ambasador powołał się w tym celu na Kartę Narodów Zjednoczonych i rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 46/182. Zhang Jun podkreślił konieczność zachowania bezstronności i neutralności w trakcie udzielania pomocy humanitarnej, szanując tym samym suwerenność i niezależność krajów otrzymujących pomoc. Po trzecie, dyplomacja ChRL wezwała do „ustanowienia partnerstwa na równych prawach”. ChRL odrzuciła tym samym możliwość prowadzenia działań bez partnerstwa z rządami państw przyjmujących a także podkreśliła konieczność współpracy z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym. Zhang Jun zaapelował o zwiększenie udziału krajów otrzymujących pomoc w podejmowaniu decyzji dotyczących pomocy humanitarnej. Po czwarte, Chiny zaznaczyły potrzebę promowania humanitarnego i zintegrowanego rozwoju. Według Pekinu, pomoc humanitarna powinna zostać traktowana jako inwestycja w rozwój długoterminowy a sama pomoc humanitarna powinna być ściśle powiązana z wewnętrzną strategią rozwoju kraju. Miałoby to wpłynąć na rozwiązanie przyczyn kryzysów humanitarnych. Ponadto Zhang Jun wezwał do „usunięcia nielegalnych jednostronnych sankcji, które utrudniają prowadzenie działań humanitarnych”. Dodatkowo Zhang Jun zachęcił do uczestnictwa zainteresowanych państw w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku (BRI), Globalnej Inicjatywy Rozwoju (GDI), Globalnej Inicjatywy Bezpieczeństwa (GSI) oraz Globalnej Inicjatywy Cywilizacyjnej (GCI). Według ambasadora, powyższe

inicjatywy niosą ze sobą „chińskie pomysły i rozwiązania skutkujące wzmocnieniem globalnego zarządzania i rozwiązywaniem problemów humanitarnych”. Ambasador Zhang Jun wyraźnie wskazał, iż ChRL jest gotowa podjąć współpracę w ramach formatów multilateralnych a także w ramach współpracy bilateralnej. Analizując przemówienie ambasadora Zhang Juna, należy wskazać, iż w obliczu wzrastających antagonizmów na arenie międzynarodowej, ChRL ma nadzieję na inkorporację globalnych inicjatyw ChRL jako konstruktywnej platformy do podjęcia współpracy międzynarodowej w zakresie poprawy globalnego zarządzania kryzysami humanitarnymi. Co kluczowe, ChRL jako „pomysłodawca” oferuje podjęcie współpracy na zasadach wielostronnych i dwustronnych. W kontekście współpracy multilateralnej należy wnieść, iż parasol wielostronny w tym kontekście wykorzystywany jest do zbliżenia elit politycznych oraz zwiększenia obecności gospodarczej w kraju przyjmującym poprzez inwestycje (jako przykład można podać wybrane studia przypadków państw formatu 16+1 oraz FOAC). W ten sposób ChRL zwiększa swój potencjał międzynarodowy poprzez sieć kontaktów, niekoniecznie kończących się sojuszami politycznymi *sensu stricto*. W tym względzie należy obserwować dalszy rozwój relacji partyjnych a także między elitami politycznymi ChRL oraz państw Globalnego Południa.

2. W trakcie otwartej debaty nt. metod pracy RB ONZ, Zhang Jun wyraził stanowisko dyplomacji ChRL w kontekście potencjalnych reform Rady. Według Pekinu, RB ONZ powinna skupić się na swoim podstawowym mandacie, czyli utrzymaniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Jest to część „mechanizmu obronnego” ChRL w związku z podejmowanymi w RB ONZ tematami, związanymi zwłaszcza z prawami człowieka. Rozumienie praw człowieka prezentowane przez ChRL znacząco różni się od tego, prezentowanego przez szeroko pojęty Zachód. Chiny w swej interpretacji skłaniają się do zapewnienia jednostce prawa do rozwoju, pokoju i bezpieczeństwa, natomiast zachodnie rozumienie skupione jest na wolności jednostki, tj. prawie do wolności słowa, wolności sumienia i wyznania, prywatności etc. W aspekcie funkcjonowania samej Rady, wezwano do zwiększenia inkluzywności Rady oraz efektywności jej prac. W tym celu Zhang Jun w imieniu ChRL zaproponował reformy RB ONZ, do których zaliczono: skupienie się wyłącznie na problemach zagrażających bezpieczeństwu i pokojowi. Innymi słowy Chiny sprzeciwiły się rozszerzaniu zakresu działalności Rady na kwestie tematyczne, które pozostają w gestii wyspecjalizowanych organów ONZ (np. wspomniane wcześniej prawa człowieka). Ponadto wskazano, iż prace w ramach RB ONZ powinny wykazywać się większą efektywnością, m.in. poprzez ograniczenie liczby spotkań i dokumentów, które przyjmuje. W ten

sposób zasugerowano, iż większą uwagę powinno poświęcać się rozwiązywaniu problemu, aniżeli dyskusji nad nimi. Dodatkowo wezwano do zwiększenia inkluzywności Rady. ChRL sugeruje, iż Rada powinna być bardziej otwarta na opinie członków niebędących jej stałymi członkami. W tym kontekście skupiono się na włączeniu większej liczby członków z Afryki. Jest to zgodne z celami polityki zagranicznej ChRL w celu budowania sieci kontaktów, gdzie poszczególni aktorzy sceny międzynarodowej z różnych pobudek (zarówno gospodarczych, politycznych jak i personalnych) wspierają stanowisko ChRL na forum międzynarodowym. Ponadto dodatkową uwagę poświęcono nieformalnej praktyce zwanej *The Penholder System* (pol. *system posiadacza pióra*). Chiny wskazały, iż system ten jest niesprawiedliwy i nieefektywny. Wobec powyższego Pekin postulował za reformowaniem go, aby dodatkowe obowiązki z niego płynące były równomiernie rozłożone pomiędzy członkami Rady, w tym członkami niestałymi i reprezentującymi kontynent afrykański. Sam system zakłada praktykę, zgodnie z którą trzej stali członkowie RB ONZ – Francja, Wielka Brytania i USA, tzw. P3 – pełnią stałe funkcje lideryskie w większości kwestii dotyczących poszczególnych krajów i niektórych tematów w porządku obrad Rady. Praktyka ta wykracza poza opracowywanie wyników posiedzeń Rady i co do zasady obejmuje również przejmowanie inicjatywy we wszystkich działaniach Rady dotyczących spraw takich jak organizowanie posiedzeń nadzwyczajnych, organizowanie otwartych debat i prowadzenie wizyt misyjnych. *Penholder*, czyli państwo z „grupy P3” przewodniczy również negocjacom nad projektami i zabiera głos jako pierwszy, gdy Rada omawia daną kwestię, wyznaczając niejako charakter i kierunek prac. Należy zatem wnioskować, iż zaproponowane reformy przez ChRL mają na celu uwzględnienie rosnącej roli Pekinu w globalnym zarządzaniu oraz rosnącej pozycji w samej Organizacji. Nie bez znaczenia jest również fakt walki o kwestie reprezentacji państw Afryki w RB ONZ, z którymi to Chiny prowadzą zacieśnioną współpracę w ramach *quasi-multilateralnego* formatu FOCAC.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

